

Magiczny
Kraków

Trwa się 32. Festiwal Kultury Żydowskiej

2023-07-02

Dziś, 2 lipca kończy się 32. edycja Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie. To już IV edycja poświęcona żywiołom. Po ziemi, ogniu i wodzie, w tym roku czas na powietrze. W programie m.in.: spotkania, warsztaty, wykłady, projekcje i wydarzenia muzyczne - w tym słynny i lubiany koncert Szalom na Szerokiej.

Po hebrajsku powietrze to *ruah*, ale słowo to ma w tym języku kilka różnych znaczeń.

- Szukając tzw. „elementu spójnego”, który zawiera w sobie trzy podstawowe znaczenia słowa RUAH – Duch, Oddech, Wiatr i który jako żydowski „znak” jest czytelny dla (niemal) każdego, odwołujemy się w tym roku pojęcia/instrumentu, którego dźwięk – za sprawą świadomości oddechu – wyraża zarówno Ruah Elohim, Obecność Bożą oraz naszą ludzką, tyleż ułomną, co bezcenną obecność, a za sprawą powietrza/wiatru dociera i przenika w najodleglejsze zakątki ludzkiej duszy i jego świata. Tym słowem/obrazem/instrumentem jest SZOFAR – podkreśla Janusz Makuch, twórca i dyrektor festiwalu.

To właśnie te dwa elementy: słowo *ruah* i obraz szofaru dominowały w komunikacji 32. FKŻ.

32. FKŻ odbywa się dokładnie 35 lat po pierwszej edycji FKŻ w 1988 r.

Kameralna edycja FKŻ, odbywająca się w krakowskim kinie Mikro, dała początek największemu na świecie Festiwalowi Kultury Żydowskiej, który nie tylko prezentuje dokonania współczesnej kultury żydowskiej w Izraelu, Polsce i całej Diasporze, ale też jest największym ambasadorem kultury Izraela w świecie.

Trzy pierwsze edycje FKŻ odbywały się co dwa lata, a w 2020 r. odbył się Prolog 30. FKŻ, co tłumaczy, dlaczego w 35. roku istnienia FKŻ odbywa się jego 32. edycja.

32. FKŻ odbywa się w 75. roku istnienia Państwa Izraela

W maju 1948 r. proklamowany został Izrael – stał się on domem dla milionów Żydów z całego świata: nie tylko miejscem, w którym znaleźli schronienie, ale też miejscem, w którym powstaje najbardziej autentyczna kultura żydowska: bogata i różnorodna, jak wszyscy ci, którzy z wszystkich stron świata przybyli do Eretz Israel. Jako jedyny na świecie, FKŻ próbuje pokazać tę różnorodność – pokazać, jakie zwycięstwo odniosła kultura żydowska nad cywilizacją śmierci. Podobnie, jak Izrael, krakowski Festiwal Kultury Żydowskiej przeszedł długą drogą od sztetla – do Syjonu!

Rocznica proklamacji Izraela to również pretekst do powrotu filmów na festiwal. W Namiocie FKŻ i w podziemiach synagogi Wysokiej zostanie zaprezentowanych sześć filmów z serii „The Hebrews” – wyreżyserowana przez Yaira Qedara seria niebywale artystycznych filmów dokumentalnych, przedstawia najważniejsze postaci dla Izraela, m.in. Amosa Oza, Abrahama Sutzkevera, Vladimira Żabotyńskiego, Zeldę i innych.

45 lat temu w izraelskiej wytwórni Koliphone swoją debiutancką płytę nagrała młodziutka wokalistka pochodząca z Grecji – Grazia. Nikt nie przypuszczał, że płyta ta stanie się początkiem najważniejszego nurtu we współczesnej muzyce izraelskiej – psychodelii. Nikt nie przypuszczał też, że ówczesny świat nie był gotowy na tak młodą i rewolucyjną wokalistkę. Debiut był zarazem końcem jej kariery.

**Magiczny
Kraków**

Hołd wokalistce oddaje na FKŻ krakowski zespół MLDVA i Petra Nachtmanowa.

25 lat temu swoją pierwszą płytę wydał krakowski zespół Bester Quartet. Próbujący na nowo zinterpretować muzykę klezmerską zespół założony przez akordeonistę Jarosława Bestera, stał się jedynym polskim zespołem, który wydawał płyty w kultowej wytwórni Tzadik Johna Zorna w Nowym Jorku. Na zakończenie FKŻ jubileuszowy koncert Bester Quartet zabrzmiał w synagodze Tempel.

20 lat temu powstał izraelski zespół BoomPam – zespół, który psychodelię Grazii połączył z różnorodnością muzyczną przywiezioną przez imigrantów do Izraela. Stworzyli swój własny styl, dzięki któremu od 20 już lat są uznawani za czołowy zespół współczesnej izraelskiej sceny muzycznej. Współpracowali z najważniejszymi muzykami izraelskimi z wielu dziedzin, wielokrotnie koncertowali na FKŻ w Krakowie i to właśnie nas wybrali na świętowanie swojego jubileuszu ze swoimi przyjaciółmi: Netą Elkayam, Kutimanem i Shaiem Tsabari! Będzie to główny punkt tegorocznego koncertu Szalom na Szerokiej, ale oprócz nich wystąpią też inni muzycy żydowscy z całego świata.

Po trzech latach wraca kultowy koncert FKŻ „Szalom na Szerokiej”

Trzy lata pandemii uniemożliwiły organizację tego koncertu, który od swojej pierwszej edycji w 1991 r. zapracował na to, by stać się znakiem firmowym festiwalu. Kilkanaście tysięcy uczestników każdego roku, siedem godzin muzyki żydowskiej non stop, wspaniała atmosfera przyjaźni i braterstwa, a także unikatowy klimat krakowskiego Kazimierza spowodowały, że „The New York Times” nazwał ten koncert „żydowskim Woodstock”.

**Magiczny
Kraków**

Namiot FKŻ - serce festiwalu

Już od 2019 r. miejscem, w którym odbywa się większość wydarzeń FKŻ jest namiot, który stawiamy na skrzyżowaniu ul. Józefa i ul. Wąskiej. Również i w tym roku odbyły się tam festiwalowe wykłady, warsztaty, koncerty, audycje radiowe, ale też działał tam Cheder 2.0.

Główny wątek 32. FKŻ - powietrze - był obecny w wykładach Janusza Makucha, rabina Boaza Pasha, Ediwna Seroussi, w warsztatach studiowania Tory z Marleną Fuerstman, warsztatach plastycznych z Moniką Krajewską, Beatą Miligan i Agnieszką Kolanowską.

Drugi wątek tematyczny 32. FKŻ to 75. rocznica powstania Izraela. O Ambasadora Izraela Yacov Livne, Yossi Klein-Halevi, Matti Friedman oraz Konstanty Gebert opowiedzieli nie tylko o historii, ale też o współczesności Izraela.

Program literacki to w tym roku trzy spotkania: z Ishbel Szatrąwską, Jackiem Tacikiem, Zuzanną Hertzberg i Patrycją Dołowy.

Wróciły na festiwal również **warsztaty klezmerskie** (z Frankiem Londonem i Michaeliem Winogradem) oraz warsztaty kulinarne - tym razem każdy z pięciu warsztatów prowadzonych przez

Bartka Kieżuna (czyli Krakowskiego Makaroniarza) zakończył się wspólnym biesiadowaniem wszystkich uczestników warsztatów. Po raz pierwszy za to odbyły się warsztaty ruchowe metodą Gaga – Natalia Iwaniec nauczył języka ruchów, stworzonego przez Izraelczyka Ohada Naharina.

Podobnie, jak w poprzednich dwóch latach, wspólnie z *Curatorial Collective for Public Art* z Berlina organizowany był projekt *site-specific* – tym razem pod tytułem „Lehavdil”. Inspiracją do niego stała się żydowska ceremonia kończąca Szabat – Hawdala. Pełna symboliki i znaczeń ceremonia, oddzielająca czas święty od zwyczajnego, została na nowo zinterpretowana przez Shelley Etkin, Florence To i Wojtką Blecharza.

Cały program 32. FKŻ, wraz z opisami poszczególnych wydarzeń można znaleźć na [stronie festiwalu](#).

32. FKŻ w liczbach

Na program główny festiwalu składa się 96 wydarzeń, w tym:

- 19 wydarzeń muzycznych
- 15 wykładów i spotkań
- 18 warsztatów
- 13 zwiedzań
- 15 projekcji filmowych
- 13 wydarzeń w ramach programu sztuk wizualnych
- 2 ceremonie
- 1 audycja radiowa.

Dodatkowo w programie znalazło się około 60 wydarzeń towarzyszących.

– Zaprosiliśmy 121 artystów z Polski, Izraela, Stanów Zjednoczonych, Kanady, Niemiec, Iranu, Turcji i Japonii, a w przygotowaniu i realizacji 32. FKŻ pomoże nam międzynarodowa i wielopokoleniowa grupa 55 wolontariuszy – podkreślają organizatorzy wydarzenia.

32. FKŻ odbywa się pod honorowym patronatem prezydenta Polski Andrzeja Dudy i jest współfinansowany ze środków Miasta Krakowa oraz ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego, w ramach programu „Muzyka”, realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca.

[W związku z FKŻ zmienia się organizacja ruchu drogowego na Kazimierzu.](#)